

ΠΕΡΙ ΕΥΗΘΩΝ ΚΑΙ ΕΥΗΘΕΙΑΣ.

Εἰς πολλάς μὲν χώρας ἀπεδείχθη ὅτι ὑπάρχει ἡ εὐήθεια, εἰς οὐδεμίαν ὅμως ἐπὶ τοσοῦτον ἐξηπλώθη, ὅσον εἰς τινὰς ἐπαρχίας τῆς Ἑλβετίας. Τούτου ἕνεκα ἡ χώρα αὐτῆ ὠνομάσθη « Ἡ κλασικὴ τῆς εὐηθείας, » μεγάλαι δὲ προσπάθειαι κατεβλήθησαν, ὅπως κάλλιον ἐννοήσῃσι τὸ νόσημα τοῦτο καὶ ἐπομένως προδῶσι εἰς τὴν θεραπείαν αὐτοῦ.

Δὲν θὰ περιγράψωμεν ποσῶς τὸν εὐήθη, τοῦ ὁποίου τὴν λυπηρὰν εἰκόνα πλείστοι ἔστησαν, ἀλλ' ἀπλῶς μόνον ἀναφέρομεν ὅτι, ὅταν τὸ νόσημα εἰς τὴν μεγίστην αὐτοῦ ἀνάπτυξιν εὐρίσκεται, ὁ εὐήθης ὑπερβαίνει τὸν ἡλίθιον, εἶνε δὲ ἀληθὲς τέρας, πάντῃ ἑστερημένον τοῦ λογικοῦ. Ὁ ἰατρὸς *Cerise* ὡς ἐξῆς περιγράφει τὴν κατάστασιν ταύτην, « ὁ εὐήθης εἰς τὸ ἔσχατον βαθμὸν εὐρισκόμενος, μῆτε νὰ κινηθῇ δύνηται μῆτε εἰ σημεῖον νὰ κάμῃ μῆτε τὰ βλέφαρα νὰ κινήσῃ. Δὲν αὐξάνει γηράσκαι δὲ χωρὶς νὰ διέλθῃ τὴν νεαρὰν ἡλικίαν καὶ τὴν ἡβαν, μῆτε νὰ φάγῃ γινώσκει. Γρυλισμὸς τις ὁμοίος τῷ τοῦ μικροῦ χοίρου καὶ βρογχικὸς τις βρογχαλισμὸς ἐκ τῆς ἐπισωρεύσεως τῶν βλεννῶν προσερχόμενος, εἶναι οἱ μόνοι ἤχοι οἱ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐξερχόμενοι, μᾶλλον ἐκ τῆς ἀτονίας τῶν μυῶνων τῆς ἀναπνοῆς παρὰ ἐκ χαλεποῦ συναισθήματος προσερχόμενοι· αἱ φωναὶ τοῦ δὲν μεταβάλλονται ποτὲ, ὁμοιάζουσι δὲ μὲ τὴν προσφορὰν φωνῆαντος μακρῶς προφερομένου.

Εὐτυχῶς ὅμως ἡ εὐήθεια δὲν εὐρίσκεται πάντοτε εἰς τοιαύτην κατάστασιν· πολλάκις εἶνε ἀτελής, παρὰ τοῖς παισὶ συνήθως· ἐν δὲ τῇ ἀτελεῖ ταύτῃ καταστάσει ὑπάρχουν προσῆτι βαθμοὶ διάφοροι, καθ' οὓς ἡ ἰατρικὴ μετὰ τῆς ἀνατροφῆς ἐνουμένη ἢ ἄλλως ἡ ἰατροπαιδαγωγικὴ θεραπεία δύναται νὰ κατορθώσῃ τὴν θεραπείαν τῆς ἀσθενείας ταύτης, νὰ τὴν ἀναγκάσῃ νὰ ὀπισθοχωρήσῃ

ἢ νὰ τὴν ἀναχαιτίσῃ τοῦλάχιστον εἰς τὴν ὀλεθρίαν αὐτῆς πορείαν.

Δύο τινὰ οὐσιώδη πρέπει νὰ διευκρινήσωμεν, τὴν θέσιν τοῦ εὐήθους ὡς ἀτόμου καὶ τὰ μερικὰ ἢ γενικὰ αἷτια, ἅτινα γεννῶσι καὶ ὑποθάλλουσιν τὴν εὐήθειαν.

Πλείστοι σοφοὶ ἐπραγματεύθησαν περὶ τῶν αἰτίων τῆς εὐηθείας, ὡς οἱ κ. κ. *de Saussure, Fodéré, Benedict, de Humboldt, Boussigault, Cerise* καὶ τινες ἄλλοι, διαδοχικῶς ἐξετάσαντες τὴν ἀποδιδωμένην ἐπήρειαν εἰς τὴν ποιότητα τῶν ὑδάτων, τὴν τοπογραφίαν καὶ τὴν κατασκευὴν τοῦ ἀέρος. Δὲν θὰ ἐξετάσωμεν τὰς διαφόρους ταύτας γνώμας, κατὰ τῶν ὁποίων πλείστα ὄσα ὑπὸ τῶν συγγραφέων ἐλέχθησαν.

Τὸ δύσπεπτον τῶν ποσίμων ὑδάτων, ἡ ὑπαρξὶς τιτανούχων ἀλάτων καὶ ἡ πραγματικὴ ἢ ὑποτιθεμένη ἔλλειψις τοῦ ὀξυγόνου καὶ τοῦ ἰοδίου εἰς τὰ ὑδατὰ τῶν πλείστων μερῶν, ὅπου ἡ εὐήθεια εἶνε ἐνδημικὴ, ὡς αἷτια τὴν εὐήθειαν παράγοντα πολὺ διαφιλονεικοῦνται, παρὰ τινῶν δὲ μάλιστα καὶ ὅλως ἀρνοῦνται.

Παρὰ πάντων ὅμως ὁμολογεῖται καὶ ἀναγνωρίζεται ὅτι εἰς τὰς βαθεῖας, ὑγρὰς, στενὰς καὶ ζοφερὰς κοιλάδας ἐδρεύει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡ εὐήθεια, ἐν τῇ ἐνδημικῇ αὐτῆς καταστάσει εὐρισκομένη, μεταξὺ λαοῦ κακῶς τρεφομένου, κακῶς οἰκοῦντος, κακῶς ἐνδυσμένου, γενικῶς δὲ στερουμένου ἐργασίας καὶ ζῶντος τρόπον τινὰ μακρὰν τοῦ πολιτισμοῦ.

Ἐπὶ πολὺ ἐπεκράτησεν ἡ γνώμη, ἥτις ὅμως σήμερον ὅλως ἐγκατηλείφθη, ὅτι ἡ βρογχοκῆλη ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν εὐήθειαν ὡς αἷτιον πρὸς ἀποτέλεσμα· ἐθεωρήθη μάλιστα ὡς ἀναπόφευκτος ἡ σχέσις αὕτη. Πλείστους εὐήθεις ἡμεῖς αὐτοὶ εἶδομεν οὐδὲν ἴχνος βρογχοκῆλης ἔχοντας· καθ' ἑκάστην ἀπαντᾷ τις ὄντα, ἅτινα, καίτοι βρογχοκῆλην ὀγκώδη κέκτνται, ἀπολαύουσι ἐξαιρετικῶς τὰς διανοητικὰς δυνάμεις. Ὡσαύτως εἰς πολλὰ μέρη, ὅπου ἡ βρογχοκῆλη εἶναι ἐνδημικὴ, ἡ εὐήθεια σπανίζει· ἐν τούτοις ἡ σχέσις τοῦ εὐήθους μετὰ τοῦ βρογχοκηλιακοῦ εἰς πολλὰ μέρη μαρτυρεῖται, ὅμως ὁ ὄγκος

τοῦ βραγχοκηλιακοῦ δὲν ἐξαρτᾶται οὐδὲν ἐκ τοῦ βαθμοῦ τοῦ εὐήθους.

Τὰ δύο ταῦτα νοσήματα δύνανται νὰ ὑφίστανται ἀνεξαρτήτως ἀλλήλων εἰς τὰ αὐτὰ μέρη, ὅπου οἱ εὐήθεις εὐρίσκονται· ἡ Σαβοῦα ἰδίᾳ περὶ αὐτοῦ μαρτυρεῖ! Παρετηρήσαμεν αὐτόθι βρογχοκῆλιν μεγάλην, εἰς τὰς γυναῖκας πρὸ πάντων, τῶν ὁποίων τὸ στήθος κατήχετο σχεδὸν καθ' ὅλοκληρίαν· συνδιαλεχθέντες δὲ μετ' αὐτῶν, εὐρομεν τὴν διάνοιάν τωι ἀρκούτως καθαρὰν καὶ ἀνεπτυγμένην.

Λαμβάνοντες δὲ τοὺς εὐήθεις ἐν τῇ μᾶλλον ἀνεπτυγμένῃ ἀσθενείᾳ αὐτῶν εὐρισκομένους, σκοποῦμεν νὰ δείξωμεν τί δι' αὐτοὺς δύναται νὰ κατορθωθῇ καὶ πᾶν ὅ τι μέχρι τοῦδε ἐπράχθη.

Ὅλοι οἱ ἰατροὶ, οἵτινες ἐξήτασαν αὐτοὺς προσεκτικῶς, ἀπεφάνθησαν ὅτι πολλοὶ αὐτῶν ἐπιδέχονται θεραπείας. Ὁ *Fodéré* ἐκ τῶν πρώτων ἐξέφρασε τὴν ἰδέαν ταύτην, προέτεινε δὲ μάλιστα τὴν ἐφαρμογὴν μέσων τινῶν, ὅπως φέρωσιν ἀποτέλεσμα καὶ βελτιώσωσι τοῦλάχιστον τὴν κατάστασιν αὐτῶν. Ὁ παρὰ τῆς Σαξωνικῆς κυβερνήσεως ἀποσταλὴς *Jghosen*, ὅπως ἐξετάσῃ τὸ περὶ τῆς εὐηθείας ἐν Ἑλβετία ἀναφυὲν ζήτημα, προέτεινε ἐτι ἀπὸ τοῦ 1817 τὴν ἀνεργεσίαν εἰδικῶν ἐκπαιδευτηρίων διὰ τοὺς εὐήθεις· συνεβούλευσε δὲ νὰ οἰκοδομήσωσιν αὐτὰ ἐπὶ ὑψηλῶν θέσεων, ἐν τῷ μέσῳ ἐλευθέρου καὶ καθαροῦ ἀέρος. Ἑλβετός τις ἰατρὸς, ὀνόματι *Guggenbulth* ἐπραγματώσα τὴν ἰδέαν ταύτην τὸ 1840, ἀνεγείρας κατὰστημα πλησίον τοῦ *Interlaken*, τοπάρχιας τῆς Βέρνης ἐπὶ τοῦ ὄροπεδίου τοῦ *Abendberg*, χίλια μέτρα ὑπεράνω τῆς ἐπιπιφανείας τῆς θαλάσσης κειμένου. Ἐδέχθη ἐν αὐτῷ ἐν διαστήματι ὀλίγων ἐτῶν ὀγδοήκοντα παιδία· μετὰ τὴν θεραπείαν αὐτῶν κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ τὸ τρίτον αὐτῶν ἐγειναν διδάσκαλοι τῆς στοιχειώδους παιδείας· αἱ δὲ φυσικαὶ τῶν δυνάμεις καὶ ἡ διάνοιά τῶν, ἀρκούντως ἐνδυναμωθείσαι, κατέστησαν ἱκανὰ ν' ἀκολουθήσωσι τὴν διδασκαλίαν τῶν δημοσίων σχολείων, ὅπως μάθω-

σι τέχνην τινὰ ἢ ἐπιδοθῶσι εἰς ἀγροτικὰς ἢ οἰκιακὰς ἐργασίας.

Ὁ τρόπος τῆς θεραπείας τοῦ ἰατροῦ *Guggenbulth*, τὸν ὁποῖον ἐγνωρίσαμεν κατὰ τὴν ἐν *Interlaken* διαμονή μας, κέντηται μεγάλην σπουδαιότητα, τὰ μᾶλλον εὐάρεστα ἀποτελέσματα κατορθώσας.

Πρώτη φροντίς κατεβάλλετο ὡς πρὸς τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ὀργανισμοῦ· ὁ καθαρὸς τῶν βουνῶν ἀήρ καὶ ἡ οὐσιώδης τροφή ἦσαν τὰ ἀπαραιτήτως προκαταρκτικὰ μέσα ὅπως ὁ σκοπὸς ἐπιτευχθῇ· τὸ γάλα τῶν αἰγῶν, ὅπου εἰς τὰ μέρη ταῦτα εἶνε ἀρωματικόν, παρεῖχε μεγίστην ὠφέλειαν, ὡς τροφή. Μετεχειρίζοντο πρὸς τούτοις διαφόρους σιδηρούχους συσκευσίας, τὴν κίναν, τὰ τονικά, καθὼς καὶ τὰ ὕδατα τοῦ *Wiedegg* κείμενα εἰς τὰ πέριξ· τὰ ψυχρὰ λουτρά δυσκόλως ὑπεφέροντο, ἀλλὰ τὰ λουτρά καὶ τὰ πλυσίματα τὰ ἀρωματικὰ ἦσαν καταλλήλατα, πρὸ πάντων εἰς τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν προστιθεμένης καὶ τῆς ἐνεργείας ἡλεκτρομαγνητικῆς τινος συσκευῆς περιστροφικῆς μεγάλης δυνάμεως· ἀκολούθως εἶπετο ἡ γυμναστικὴ, ἐνισχύουσα διὰ καταλλήλων ὀργάνων τὰς δυνάμεις τῶν νέων καὶ ἀσθενῶν.

Μετὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς φύσεως ὁ *K. Guggenbulth* προέβαινε εἰς τὴν θεραπείαν τῆς ἠθικῆς. Κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν ἔγερσιν τῶν αἰσθήσεων· ἡ ἀκοή εἶνε τόσον πολὺ λεπτὴ παρὰ τοῖς πλείστοις τῶν εὐήθων, ὥστε εὐκόλως συνεθίζον νὰ προσφέρωσι λέξεις πολλάκις εἰς αὐτοὺς ἐπαναληρηθείσας, οὕτω δὲ οἱ παλαιοὶ αὐτῶν μυκηθμοὶ ἀντικαθίστανται δι' ἐνάρθρου τινος λαλιᾶς· ὡς εἰς τὴν ἀνατροπὴν τῶν κωφαλάλων οὕτω καὶ τὸν νέον εὐήθη προσπαθοῦσι νὰ κάμωσι αὐτὸν προσεκτικὸν εἰς τὰς κινήσεις τῶν χειλέων, ὅταν ὁμιλῶσι πρὸς αὐτὸν, διὰ νὰ τοὺς μιμηθῇ καὶ προσφέρῃ τὰς αὐτὰς λέξεις. Ἡ αἰσθησις τῆς ὀράσεως παρέχει ὀλιγώτερα βοηθήματα· διότι, ὅταν ὑπάρχη, καθὼς πολλάκις συμβαίνει, στραβισμὸς ἢ μυωπία, εἶνε πολὺ δύσκολον νὰ ἐφαρμόσωσι ἐπ' αὐτῶν μέσα τινὰ σύντονα. Διὰ δὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀφῆς προσφέρουσι εἰς τοὺς εὐήθεις διὰ νὰ κατα-

στήσουν αὐτοὺς προσεκτικούς, ὅταν τοὺς ἐξασκῶσι εἰς τὴν προφορὰν τῶν γραμμάτων, χαρακτηῖρας ξυλίνοισ, τὰ προφερόμενα γράμματα παριστάνοντας καὶ διὰ τῶν ὁποίων τοὺς ὀδηγοῦσι εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν λέξεων. Ἡ ἔσφρησις καὶ ἡ γεῦσις εἶνε ὀλίγον ἀνεπτυγμένα, διεγείρουσι δὲ αὐτὰς διὰ χημικῶν ἐνεργειῶν ἢ διὰ διαφορῶν τροφῶν.

Ἡ πρώτη αὕτη ἀνατροφή σκοπὸν προτίθεται, ὅπως τροποποιήσῃ τὰς κακὰς κλίσεις τῶν εὐήθων· οὕτω δύναται νὰ μετριάσῃ τὴν ἀδδηφαγίαν αὐτῶν καὶ τὴν κακὴν ἔξιν τοῦ νὰ θέτωσι τὰ πάντα ἐντὸς τοῦ στόματός των· διὰ τῶν γυμναστικῶν ἀσκήσεων καὶ τῶν ἐνασχολήσεων, τὰς ὁποίας ἐφευρίσκουσι δι' αὐτοὺς, ἀπομακρύνουσι αὐτῶν τὰς τοσοῦτον ὀλεθρίους δι' αὐτοὺς ἐρωτικὰς ῥοπὰς. Προσπαθοῦσι νὰ καταστήσωσι τὸν χαρακτήρα των μειλίχιον καὶ κοινωνικόν, νὰ ἐξαφανίσωσι δὲ τὴν δειλίαν, τὸν φόβον, τὴν δυστροπίαν καὶ τὴν κακίαν αὐτῶν. Πρὸ πάντων δὲ καταγίνονται νὰ ὑποθάλλωσι καὶ ἀναπτύσσωσι τὰς κλίσεις, ἃς τινὰς παιδία τινὰ ἔχουσι πρὸς τὰς τέχνας.

Διὰ νὰ ἐγείρουσι ἐκ τῆς καρώσεως τὰς διανοητικὰς αὐτῶν δυνάμεις, καταγίνονται εἰς τὴν μελέτην τῶν ἠθικῶν συναισθημάτων, προσπαθοῦντες ν' ἀναπτύξωσιν αὐτὰ καταλλήλως.

Ἡ μέθοδος αὕτη, ἐφαρμοζομένη μετ' ἐπιμονῆς, ἀποβαίνει τὰ μάλιστα λυσιτελής. Καὶ οἱ μᾶλλον εὐήθεις ἐπιδέχονται βαθμὸν τινὰ θεραπείας· διὰ μεγάλων προσπαθειῶν μανθάνουσι εἰς τὰ ἀτυχῆ πλάσματα ταῦτα νὰ ὀμιλῶσι, νὰ ψάλλωσι, ν' ἀναγινώσκωσι, νὰ γράφωσι, ν' ἀριθμῶσι καὶ νὰ σχεδιάζωσι. Πολλοὶ αὐτῶν διακρίνονται μᾶλλον ἀποκλίνοντες πρὸς τὴν μηχανικὴν, ἄλλοι σχεδιάζουσι καὶ ἄλλοι κατασκευάζουσι ὠραία χάρτινα φρούρια.

Τὸ οὐσιωδέστερον εἶνε νὰ ἐπιληφθῇ τις τῶν διαθέσεων, τὰς ὁποίας αὐτοὶ πολλάκις παρουσιάζουσι, ὅπως ὀδηγήσῃ αὐτὰς καταλλήλως· ἐκ τούτου πολλὰ δύναται τις νὰ ἐλπίσῃ, ὡς μαρτυρεῖ ὁ εὐήθης *Minda*, ὁ ζω-

γράφος τῆς Βέρνης, ὅστις ἔκαμε ἀξιολόγους εἰκόνας γαλῶν μετὰ πλείστης εὐφυίας.

Ἐν ὀλίγοις ἡ μέθοδος τῆς θεραπείας τοῦ *Guggarbuhl* συνίσταται εἰς τὸ νὰ ἐγείρῃ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τὴν συνείδησιν τῶν ἀρχῶν, αἰτινές εἰσιν αἱ βάσεις τῶν ψυχικῶν του δυνάμεων, καὶ βοηθήσῃ οὕτω τὴν ἀνάπτυξιν τῆς διανοίας του. Πρῶτον ἀρχονται νὰ ἐνωῶσι τὴν παραβολὴν, τὰς ἀναλογίας καὶ τὰς διαφορὰς τῶν ἀντικειμένων, προβαίνουν βαθμηδὸν εἰς τὴν κατανόησιν τοῦ μεγέθους, τοῦ χρώματος, τοῦ σχήματος, τῆς οὐσίας, τῶν μερῶν κ. τ. λ. ἀκολουθῶς συνάπτουσι ὅλας τὰς μερικότητας ταύτας, ὅπως σχηματίσωσιν ἰδέαν τινὰ γενικὴν καὶ ἐκ τῆς γενικῆς ταύτης ἰδέας ἐξάξωσι συνεπείας τινὰς.

Ἐἴ τινες ἐτι ἀμφιβάλλουσι περὶ τῆς θεραπείας τῶν εὐήθων, ἡ ἀμφιβολία των αὕτη θὰ ἐκλείψῃ, ἅμα ὡς ἀναγνώσωσι τὰ ἐπὶ τοῦ ἰδίου ἑαυτοῦ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του παρὰ τοῦ ἱατροῦ *Odel* γραφέντα, μετερχομένου τὸν ἱατρὸν εἰς τὴν *Valais*.

« Σοφὸς τις ἱατρὸς, ἀναφέρει ὁ πρὶν εὐήθης οὗτος *Odel*, ὅστις καυχῶμαι ὅτι ἦτο συγγενὴς μου στενός, κατώρθωσε νὰ μὲ κατατάξῃ εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀνθρώπων, εὐήθη ὄντα πρὶν εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν, ἀφ' οὗ μ' ἀνέθεσεν, ἐνεκα κατεπειγουσῶν περιστάσεων εἰς χεῖρας μισθωτῆς, ἐν ἡλικίᾳ τριῶν καὶ ἡμίσεως ἐτῶν, ὅπου καὶ ἔμεινα ἐπὶ δύο ὀλόκληρα ἔτη. Ἐνισχύων τὰς φυσικὰς δυνάμεις ἀνέπτυξε κατὰ μικρὸν τὴν διάνοιαν τοῦ νεωτέρου μου ἀδελφοῦ, ὅστις νήπιον ἐτι ἐχωρίσθη τῆς μητρός μου κατὰ διαταγὴν τοῦ ἱατροῦ καὶ δὲν τὸν ἐπανέλαβεν ἢ μὴ μετὰ δύο ἔτη κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀναρρώσεώς του. Καὶ τοι πολλάκις τὸν ἐπεσκέπτοντο, ἡ εὐήθεια ὁμῶς προσέβαλλεν τὰς διανοητικὰς του δυνάμεις διὰ συνήθων τινῶν εἰς τὰ παιδία ἀσθενειῶν. Εἰσαχθέντας εἰς τὸ σχολεῖον, οὐκ ὀλίγον ἐξεπλάγησαν διὰ τὸν κίνδυνον, ὅστις τὸν ἠπέλει· τὰ πάντα ἐμηχανοῦνθησαν, ἀλλὰ τὸ κακὸν εἶχεν βαθέως ἐρρίξωθῃ, ἦτο δὲ τοῦ

δευτέρου βαθμοῦ. Ἐχρηιάζετο καιρὸς καὶ ἐπιμονή· δὲν ἀπεθάρρύνθησαν· τὸ ὄγδον ἔτος ἤρχισε νὰ ἐννοῆ, τὸ ἔννατον ἔλεγεν φράσεις ὀλοκλήρους καὶ τὸ ἐνδέκατον ἐκρίθη ἱκανὸς νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ Κολέγιον.

Ἡ θεραπεία ἐπιτυγχάνεται βεβαίως τοσοῦτον κάλλιον, ὅσον τὰ παιδιά, ἅτινα ἐκρίθησαν ἐπιδεκτικὰ θεραπείας, εἶνε νεώτερα· δὲν πρέπει δὲ νὰ ἐπιχειρήσῃ τις τὴν θεραπείαν τῶν ἐφήθων. Τὰ δύο πρῶτα ἔτη εἶνε κατὰ τὸν *Guggenbulh* τὰ μᾶλλον πρόσφορα εἰς τὴν θεραπείαν, διὰ δὲ τοὺς προκεχωρημένους ὁ βαθμὸς τῆς θεραπείας καὶ τῆς ἀναπτύξεως λογίζεται ἐκ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἀδρανείας των καὶ ἐκ τῆς ἱκανότητός των εἰς τὴν ἄρθρωσιν τῶν ἡχων. Μετὰ τὸ ἑβδόμον ἔτος, ἂν τὰ παιδιά ἐξακολουθήσωσι νὰ ὑποβάλλωνται εἰς συστηματικὴν τινα θεραπείαν, δὲν ὑπάρχει κίνδυνος περὶ τῆς ἐπανόδου τοῦ νοσήματος. Ὁ *Guggenbulh* νομίζει ὅτι ἡ διάρκεια τῆς θεραπευομένης εὐηθείας εἶνε ἀπὸ τοῦ τρίτου μέχρι τοῦ ἑβδόμου ἔτους· παρατήρησεν δὲ ὅτι ἡ βελτίωσις ἐπέρχεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διὰ βιαίων τινῶν κινήσεων.

Τὸ ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ *Guggenbulh* ἐν *Abendberg* συστηθὲν ἐκπαιδευτήριον, ἐργασθὲν ἐπὶ δέκα πέντε ἔτη, ἔφερε τὰ μᾶλλον εὐάρεστα ἀποτελέσματα εἰς τοὺς ἐν αὐτῷ περιποιηθέντας εὐήθεις· ἐχάραξε πρὸς τούτοις τῆ ἐπιστήμῃ τὴν ὁδὸν, ἣν ὤφειλε νὰ βαδίση, ὅπως πολεμήσῃ τὸ νόσημα τοῦτο, ἀθεράπευτον μέχρι τότε θεωρούμενον. Ἄλλ' ἐπιχειρήσεις τοιαῦται, ἀπαιτῶσαι ἄνδρας οὐ μόνον πεπαιδευμένους, ἀλλὰ καὶ ἀφωσιωμένους, ὅπως διευθύνωσιν αὐτάς, δὲν διαρκουσι· μετὰ μεγίστης δὲ λύπης ἀναφέρομεν, ὅτι μετὰ τὸν *Guggenbulh* τὸ ἐκπαιδευτήριον τῆς *Abendberg* διελύθη καὶ πρὸ δέκα ἢ δώδεκα ἐτῶν δὲν ὑφίσταται πλέον, εἰ καὶ τὰ μέσα τῆς θεραπείας τοῦ ἱατροῦ *Guggenbulh* ἔφεραν τοὺς προσδοκωμένους καρποὺς καὶ κατέπεισαν ἐκείνους, οἵτινες τὰ ἐμελέτησαν, μάλιστα καὶ σήμερον ἐφηρμύσθησαν ἐπίσης ἐπιτυχῶς, ἀλλ' εἰς ἄτομα καὶ κατ' ἰδίαν ληφθέντα παρὰ διδασκά-

λων εἰδικῶν καὶ οὐχὶ εἰς κοινὰ ἐκπαιδευτήρια. Πάντες κατέγειναν οὐχὶ τοσοῦτον εἰς τὴν θεραπείαν τινῶν εὐήθων, ὅσον εἰς τὴν τελείαν καταστροφὴν τῆς εὐηθείας. Τὰ αἷτια τῆς ἐνδημίας ταύτης γνωσθέντος ὅτι προέρχονται ἐκ φυσικῶν, οικονομικῶν καὶ κοινωνικῶν αἰτιῶν, πανταχόθεν προσπάθειαι μεγάλαι κατεβλήθησαν, ὅπως ἀμοιβαίως ἀμφοτέρα καταπολεμήσωσι.

Διάφοροι ἐργασίαι προμηθευθεῖσαι εἰς τὰ πρὶν ἔνεκα τῆς ἀκινησίας καὶ ἀθλιότητος σηπόμενα ἔθνη, οἷον βυμοτομίαι, προχώσεις χειμάρρων, βυακίων καὶ ποταμῶν, ἀποξηράνσεις ἐλῶν, δειδροτομίαι δασῶν εἰς τινα μέρη καὶ φυτεύσεις εἰς ἄλλα, καλλιέργεια τῆς γῆς, οἰκοδομαὶ καταλληλοτέρων οἰκημάτων, ἐξασκουσιν αὐτὰ· μετὰ μεγίστης δὲ δραστηριότητος καὶ ἀκαμάτου ζήλου καθήμεραν προσπαθοῦσι νὰ συνεθίζωσιν αὐτὰ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν. Εἰς τὰς ἐνεργείας ταύτας προστίθεται καὶ ἡ μέχρι τῶν ἀπωτάτων χωρίων εἰσδύσασα παιδεία, διδάσκουσα αὐτοὺς οὐ μόνον ν' ἀναγινώσκωσι καὶ νὰ γράφωσι, ἀλλὰ καὶ τινὰς κανόνας τῆς ὑγιεινῆς, παραγγέλματα τινα τῆς καθαριότητος, τὰς ἀρχὰς καὶ τοὺς νόμους τῆς κοινωνικότητος.

Αἱ μᾶλλον σύντονοι προσπάθειαι κατώρθωσαν, ὥστε καθ' ἑκάστην νὰ ἐγκαταλείπωσιν αἱ πτωχαὶ αὐταὶ οἰκογένειαι τὴν κατοικίαν τῶν στενῶν καὶ ζοφερῶν κοιλάδιων, ἐν αἷς οὐδύλως ἢ ἐπὶ ὀλίγα μόνον λεπτὰ εἰσδύουσιν αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου, ὡς ἀπεδείξαμεν ὅτι συμβαίνει εἰς τινα στενὰ τοῦ *Lais*, ὑπὸ τῆς ὁδοῦ τοῦ *Simploun* τεμνόμενα. Κτίζουσι κατάλληλα οἰκήματα διὰ τὰς οἰκογενείας ταύτας ἐπὶ κλιτύων ἐχουσῶν ἐκτεταμένον ὀρίζοντα· ἐφευρίσκουν δι' αὐτοὺς διαφόρους ἀγροτικὰς ἐργασίας καὶ βιομηχανίαν τινα, ἅτινα ἐπασχολοῦντα αὐτοὺς τοῖς προμηθεύουν συνάμα καὶ τὰ μέσα, δι' ὧν ὅλη αὐτῶν ἡ ὑπαρξὶς μεταβάλλεται ἀπὸ τῆς τροφῆς μέχρι τῆς ἐνδυμασίας των.

Τοιαύτην ὁδὸν ὁ πολιτισμὸς ἐν Ἑλβετία βαδίζει, ἐξαφανίζων τὴν ἀθλιότητα, τὴν ἀ-

μάθειαν, τὰς ἀσθενείας καὶ αὐτὰς τὰς νομιζόμενας ἀνιάτους. Ἄπασα ἢ παρὰ τὸν Ῥήνον κοιλὰς ἔβριθεν ἄλλοτε εὐήθων τὸ εἰς τὰ πέριξ τοῦ *Marigny* χωρίον *Baltias* κείμενον ἐλέγετο δι' αὐτὸ τὸ δυστυχέστερον καὶ δικαίως διότι μόλις εὕρισκέ τις τινας τὴν στοιχειώδη ἀνάπτυξιν ἔχοντας· σήμερον δὲ πληθυσμὸς του, καὶ τοι ἐτριπλασιάσθη, οὐδένα ἔμως εὐήθη περιλαμβάνει. Ὅλαι αἱ στατιστικαὶ καὶ τὰ αὐθεντικά ἔγγραφα μαρτυροῦσι τὴν ταχείαν ἐλάττωσιν, εἰς τινα μάλιστα μέρη καὶ τὴν τελείαν ἐξαφάνισιν τῆς ἀσθενείας ταύτης.

Αὕτη εἶνε ἡ λαμπροτέρα τῶν κατακτήσεων, ὀφειλομένη εἰς τὰς ἀρχὰς καὶ τὴν ἐνέργειαν λαοῦ, ὅστις διὰ τὴν φθάσῃ τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς παιδεύσεώς του, ἐνόησεν ὅτι τὸ πρότιστον καθήκον του ἦτο ν' ἀποσπάσῃ τὰ θλιβρὰ σπέρματα, ἅτινα δηλητηριάζουσι τὴν τε φυσικὴν καὶ ἠθικὴν τοῦ ἀνθρώπου ὑπαρξιν.

Τὸ παράδειγμα τοῦτο ὄφειλον ν' ἀκολουθήσωσιν αἱ μεγάλαι πόλεις, ἐν αἷς δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ εἰς τινα βαθμὸν ἡ εὐθεία, προσερχομένη ἐκ τῆς ἀθλίας φυσικῆς καὶ ἠθικῆς καταστάσεως τῶν ἐπισησωρευμένων λαῶν, κατοικούντων ἐντὸς διόδων ζοφερῶν, ὡς τὰ στενὰ τοῦ *Valais* ὀλεθρίων.

Ἡ ὑγρασία τῆς ἀτμοσφαιρας, δι' ἐπηρειῶν ὀλεθρίων κεκορεσμένης, ἡ ἔλλειψις τῶν ἠλιακῶν ἀκτίνων, ἡ ἀνεπαρκὴς τροφή, πτωχὴ ζωικῆς οὐσίας, ἡ στέρησις διανοητικῆς καλλιέργειας καὶ ἡ ἀκαθαρεία, ταῦτα πάντα προξενοῦν τὴν αἱμάτωσιν, γεννῶσι δὲ διακράσιαν τινὰ χοιραδικὴν ἢ ραγιστικὴν, συνιστάμενην ἐκ χλωρώσεως καὶ ἠλιθιότητος τῆς διανοίας καὶ τῶν αἰσθήσεων, τέλος δὲ τοσοῦτον ὀλεθρίαν, ὅσον ἡ τῆς Ἑλβετίας καὶ Σαβοῦας, κατὰ τῆς ὑποίας τὰ αὐτὰ μέσα εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐφαρμοσθῶσι.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΡΟΦΩΝ ΕΝ ΓΕΝΕΙ.

Εἰ καὶ τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐσπερινῆς ταύτης ὁμιλίας μου, Κύριοι, θεωρεῖται σήμερον σπουδαῖον φυσιολογικὸν καὶ χημικὸν ζήτημα δι' ὅσας ἐλαβε τροποποιήσεις ἐκ τῶν σοφωτέρων ἐρευνῶν τῶν καθ' ἡμᾶς τελευταίων χρόνων, οὐχ' ἦπτον θέλω προσπαθῆσαι, ἵνα καταστήσω αὐτὸ ὅσον ἐνεστί καταληπτὸν εἰς ὑμᾶς διὰ τῆς ἐπιδεκτικωτέρας αὐτοῦ ἀπλοποιήσεως, χωρὶς διὰ τοῦτο νὰ ἀπομακρυνθῶ τοῦ ἀκριβοῦς ἐπιστημονικοῦ λόγου. Εἰ δὲ τυχὸν δὲν ἤθελε κατανουηθῆ σύμπασα ἡ τοῦ παρόντος ἀντικειμένου ἐννοια, θέλομεν ὁμως ἀποκτήσει τὴν γενικωτέραν αὐτοῦ ἰδέαν, καὶ θέλομεν διδασχθῆ νὰ ἐξετάζωμεν, νὰ ἐρευνῶμεν πάντοτε τὴν τῶν πραγμάτων φύσιν, μὴ ἀρκούμενοι εἰς τὰς ἀπλὰς τοῦ λαοῦ γνώσεις καὶ ἰδέας. Τοιοῦτοτρόπως δὲ, Κύριοι, τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα προσαποκτᾶται βαθμηδὸν καὶ ἀνεπαίσθητως τὴν ἐξιν τοῦ ὀριμώτερον σκέπτεσθαι καὶ τοῦ μὴ ἀποδέχεσθαι ἀβασανίστως πᾶν τὸ λεγόμενον ἢ πᾶν τὸ ὑποπίπτον εἰς τὰς αἰσθήσεις αὐτοῦ.

Εἰς τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου περιέχεται φώσφορος, σίδηρος, ποτάσα, σόδα, ἄσβεστος, μαγγανέζιον, χλωροῦχον σόδιον ἢ τὸ κοινὸν ἅλας, σώματα ἀέρια, ὡς τὸ ὑδρογόνον, τὸ ὀξυγόνον καὶ τὸ ἄζωτον, πρὸς δὲ τούτοις λεύκωμα, οὗτινος τύπος ἔστω ἡμῖν τὸ λεύκωμα ἢ τὸ κοινῶς λεγόμενον ἀσπράδι τοῦ ὡοῦ. Ἐκ τούτου δὲ τοῦ λευκώματος σχηματίζεται πᾶσα μεταμόρφωσις καὶ πᾶσα σύνθεσις τοῦ σώματος ἡμῶν, ἐκ τούτου ἀρχεται ἡ μόρφωσις τοῦ ἐμβρύου, ἐκ ταύτου γίνεται ἡ ἐνωσις τῶν διηρημένων μερῶν τοῦ ζώου, οἷον τῶν τραυμάτων, ἐκ τούτου ἐν γένει ἡ μόρφωσις καὶ ἡ θρέψις ὅλων τῶν ὀργανικῶν ἰστών τοῦ σώματος τοῦ τε ἀνθρώπου καὶ τῶν ἀλόγων ζώων. Ὁ φώσφορος εὕρεσκειται ἠνωμένος μετὰ ἐλαιώδους τινὸς οὐσίας εἰς τὸν ἐγκέφαλον καὶ εἰς τὰ νεῦρα, πρὸς δὲ φωσφορικὸν ἔλαιον